

Celina Czech-Włodarczyk*, Anna Mańkowska**

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

SPRAWOZDANIE Z II OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ

Młodzież jako przedmiot i podmiot badań pedagogicznych

pt. Młodzież w rzeczywistości społeczno-kulturowej, 2–3 grudnia 2021 roku

Celina Czech-Włodarczyk, Anna Mańkowska, *Sprawozdanie z II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Młodzież jako przedmiot i podmiot badań pedagogicznych” pt. „Młodzież w rzeczywistości społeczno-kulturowej”, 2–3 grudnia 2021 roku. Kultura – Społeczeństwo – Edukacja nr 1(21) 2022, Poznań 2022, pp. 275–280, Adam Mickiewicz University Press. ISSN 2300-0422, ISSN (Online) 2719-2717. DOI 10.14746/kse.2022.21.17*

W dniach 2 i 3 grudnia odbyła się druga ogólnopolska konferencja naukowa z cyklu *Młodzież jako przedmiot i podmiot badań pedagogicznych pt. Młodzież w rzeczywistości społeczno-kulturowej*. Konferencja przyjęła formę zdalną i na platformie internetowej MS Teams zgromadziła badaczy naukowych z całej Polski.

Założeniem konferencji było stworzenie płaszczyzny pogłębionej dyskusji nad przemianami współczesnego świata i permanentną zmianą warunków psychospołecznej egzystencji młodych ludzi oraz przestrzeni refleksji na temat młodzieży będącej przedmiotem i podmiotem badań pedagogicznych – młodzieży w centrum pedagogiki, ale także w centrum zmiany społecznej. Konferencja pozwoliła na eksplorację oraz poznanie ekstensywnej i ekspansywnej zmiany społecznej, a także zrozumienie owych zmian, w których współczesna młodzież kształtuje swoje odniesienia, aktualizując wiedzę o sobie, o świecie, o swoich relacjach ze światem, będąc jednocześnie podmiotem aktywnym zmian.

Patronat nad konferencją objęli: JM Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska, Prorektor ds. relacji z otoczeniem społecznym prof. dr hab. Zbyszko Melosik, Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk oraz Sekcja Pedagogiki Młodzieży działająca przy KNP PAN.

* ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1134-7021>.

** ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1026-9487>.

Oficjalne rozpoczęcie konferencji nastąpiło o godzinie 11:00. Z sali posiedzeń Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM licznie obecnych gości powitała pomysłodawczyni konferencji prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych, która w swoim przemówieniu zaprezentowała założenia główne konferencji oraz nakreśliła powody, dla których konferencja ma charakter cykliczny.

Następnie uroczystego otwarcia konferencji, w imieniu swoim i pani rektor prof. dr hab. Bogumiły Kaniewskiej, dokonał prorektor ds. współpracy z otoczeniem, prof. dr hab. Zbyszko Melosik, podkreślając powody, dla których młodzież jako podmiot i przedmiot badań to temat ciągle aktualny i ważny. Profesor zarysował też krótką charakterystykę współczesnej młodzieży, podając jako przykład stosunek młodzieży do nauki i kultury czytania oraz życzył wszystkim uczestnikom udanych i owocnych dyskusji w trakcie tego dwudniowego naukowego spotkania wielu znakomitych pedagogów i pedagożek.

Jako kolejna głos zabrała pani prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, która w słowie wstępnym wprowadziła uczestników w tematykę konferencji, prezentując swoje wyniki badań dotyczące stylów tożsamości młodzieży akademickiej. Zachęcając uczestników konferencji do pogłębionej refleksji nad kondycją współczesnej młodzieży w zmieniającej się rzeczywistości społeczno-kulturowej, prof. Cybal-Michalska przekazała głos prof. UAM Ewie Karmolińskiej-Jagodziki, która rozpoczęła moderowanie pierwszej sesji plenarnej.

Pierwszym wystąpieniem w sesji był wykład prof. dr hab. Zbyszko Melosika, który zarysował zmiany stylu życia współczesnej młodzieży w kontekście pandemii COVID-19. Profesor podkreślił, że prezentowane przez niego przemyślenia dotyczą głównie kontekstów społeczno-kulturowych i pedagogicznych związanych nie tyle z samą pandemią, co z lockdownem. Prezentował wyniki różnych badań, które dotyczyły między innymi negatywnych konsekwencji psychospołecznych noszenia maseczek, podkreślając przy tym, że całkowicie zgadza się z koniecznością stosowania masek ochronnych. Profesor prezentował także zachowania młodzieży w trakcie lockdownu, np. COVID party czy kupowanie limitowanych wersji maseczek ochronnych od znanych projektantów mody. Drugie wystąpienie w sesji było wspólnym wystąpieniem prof. dr hab. Zbigniewa Kwiecińskiego i prof. AIK dr hab. Marii Marty Urlińskiej. Mieliśmy okazję posłuchać o badaniach dotyczących postaw młodzieży wobec demokratycznego ładu społecznego. Profesor Urlińska zaprezentowała wyniki badań przeprowadzonych w latach 1986, 2016/2017 oraz przedstawiła koncepcję badań rozpoczętych w roku 2021 (w 35 rocznicę pierwszych badań). Wszystkie prezentowane badania dotyczyły tzw. Dekalogu Odnowy, czyli wartości społecznych szczególnie ważnych w życiu każdego obywatela demokratycznego państwa. Założenia ostatniego badania, rozpoczętego w roku 2021 i kontynuowanego w 2022, dotyczyły postaw studentów wobec aktualnego ładu społecznego. Badanie to ma charakter dynamiczny i porównawczy, gdyż dotyczy nie tylko studentów polskich, ale także ukraińskich. Kolejne wystąpienie należało do prof. dr hab. Stefana Kwiatkowskiego, który przedstawił wyniki badań opinii młodzieży szkolnej i akademickiej na temat współczesnych zagrożeń w życiu społecznym. Profesor zaprezentował swoje przemyślenia dotyczące uzyskanych wyników badania przedstawionego w raporcie liczącym 585 stron, który ukazał się w 2019 roku. Jeden z wniosków dotyczył opinii młodzieży na temat współczesnych zagrożeń związanych z respektowaniem praw człowieka. Zarówno studenci, jak i młodzież szkolna nie dostrzegają żadnych problemów związanych z przestrzeganiem praw człowieka w Polsce. Badani byli także pytani o opinie na temat ludzi bezdomnych i ubogich. Jak pokazały wyniki, młodzież postrzega takich ludzi jako leniwych i bezradnych, którzy znaleźli się w takiej sytuacji na własne życzenie.

Jeden z ciekawszych rezultatów badań prezentowanych przez prelegenta dotyczył wskazania sojuszników Polski w przypadku ewentualnego wybuchu konfliktu zbrojnego. Młodzież odpowiadała, że takim sojusznikiem Polski na pewno będą Stany Zjednoczone oraz Węgry. Profesor podkreślił, że wyniki prezentowanych przez niego badań sugerują, że w programach kształcenia zarówno młodzieży akademickiej, jak i szkolnej brakuje tematów dotyczących współczesnych problemów społecznych oraz elementarnej wiedzy na temat społeczeństwa. Ostatnie wystąpienie w tej sesji należało do prof. dr. hab. Mirosława Szymańskiego, który zaprezentował swoje przemyślenia na temat kondycji młodzieży w zmieniającym się społeczeństwie. Profesor podkreślił, że obserwowana aktualnie zmiana społeczna to trwały fenomen naszych czasów, który ma charakter gwałtowny, wszechstronny i nieprzewidywalny. Obserwowana zmiana to przede wszystkim zmiana biograficzna dotycząca dylematów, z jakimi musi mierzyć się młodzież w zależności od środowiska, z jakiego pochodzi. Profesor zauważył także, że w badaniach pedagogicznych istnieje luka związana z badaniami dotyczącymi zmian w tożsamości współczesnej młodzieży.

Drugą część obrad plenarnych rozpoczęła prof. dr. hab. Barbara Kromolicka referatem zatytułowanym *Spoleczne zaangażowanie młodzieży pokolenia Y, Z*, która wskazała na różnice postaw życiowych wśród reprezentantów tych pokoleń. Następnie prof. dr. hab. Marek Konopczyński przybliżył słuchaczom koncepcję *metawersum* i możliwości prowadzenia resocjalizacji w cyberprzestrzeni. Z kolei prof. dr. hab. Mirosława Nowak-Dziemianowicz przedstawiła wyniki badań własnych nad postawami żywotnymi studentów wrocławskich i postawiła tezę, że społeczeństwo osiągnięć wyparło społeczeństwo przymusu. Prof. dr. hab. Zenon Gajdzica z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach wygłosił referat na temat opinii młodzieży dotyczących protestów osób z niepełnosprawnością. Prof. dr. hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik w swoim wystąpieniu podkreślała rolę teorii socjologicznych dotyczących kształcenia osób utalentowanych i zdolnych na podstawie różnych koncepcji zdolności. Obrady sekcji drugiej zamknęło wystąpienie prof. dr. hab. Tomasza Gmerka dotyczące przymusowej edukacji młodzieży indiańskiej w USA z perspektywy historycznej i współczesnej.

W sesji trzeciej, moderowanej przez prof. dr. hab. Magdalenę Piorunek, prof. UAM dr. hab. Waldemara Segietę i prof. UAM dr. hab. Evę Zamojską, jako pierwsza wygłosiła referat pani prof. dr. hab. Ewa Solaczyk-Ambrozik. Pani profesor szeroko nakreśliła współcześnie obserwowane zmiany w sektorze gospodarki i edukacji, mające charakter rewolucji, które wymagają od młodych ludzi zmiany w myśleniu o swojej edukacji i konieczności zdobywania nowych kompetencji zawodowych, tworzenia nowego ekosystemu nauka–praca w erze gospodarki cyfrowej. Jako drugi swój referat wygłosił prof. dr. hab. Mirosław Sobecki, który przedstawił wyniki badań dotyczące tożsamości społeczno-kulturowej studentów w wymiarze religijnym. Profesor przedstawił swoje wnioski na temat relacji między identyfikacją religijną a poziomem kompetencji społecznych oraz dystansem społecznym. Trzecim wystąpieniem był referat prof. dr. hab. Magdaleny Piorunek, która przedstawiła wyniki własnych badań sondażowych dotyczących opinii młodych ludzi na temat swoich nauczycieli wychowawców. Profesor podkreśliła zwłaszcza te pożądane przez uczniów cechy nauczyciela wychowawcy, który powinien wspierać ucznia, szczególnie w tak trudnym czasie jak pandemia. Jako czwarty głos zabrał prof. UAM dr. hab. Waldemar Segiet, który zaprezentował wyniki badań dotyczące indywidualnych edukacyjnych wyborów studentów, zależnych głównie od ich zasobów materialnych, finansowych, sytuacji rodzinnej i doświadczanych barier. Profesor wskazywał także, jak jednostki tworzą własne biografie edukacyjne i jakie znaczenie im nadają. Kolejną osobą w sesji, która wygłosiła referat, był prof. dr. hab. Jerzy Nikitorowicz, który wraz

z dr. hab. Karolem Konaszewskim zaprezentował możliwości wykorzystania koncepcji *resilience* w badaniu tożsamości społecznej młodzieży, zwłaszcza w kontekście wielokulturowym/wieloetnicznym. Następną prelegentką była prof. UAM dr hab. Katarzyna Segiet, która podkreślała znaczenie odpowiedzialności rodzicielskiej w procesie wychowania młodzieży. Profesor Segiet akcentowała zwłaszcza wagę znaczenia, jakie współcześnie przywiązuje się do odpowiedzialnego rodzicielstwa. Jako ostatnia w tej sesji głos zabrała prof. UAM dr hab. Eva Zamojska, która zaprezentowała wyniki badań pilotażowych dotyczących zakresu wiedzy młodzieży na temat aktualnie obserwowanych zmian klimatycznych i sposobów zapobiegania katastrofie klimatycznej. Profesor przedstawiła również wyniki badań międzynarodowych dotyczących postaw młodzieży w obliczu zmian klimatycznych, w których to badaniach młodzież polska okazuje się w warstwie deklaratywnej tą najbardziej skłoną do działania i podejmowania znaczących kroków w obliczu zbliżającej się katastrofy klimatycznej.

Czwartą część obrad, 3 grudnia, rozpoczął referat pani prof. dr hab. Aliny Szczurek-Boruty na temat uwarunkowań pozytywnej adaptacji młodzieży z pogranicza polsko-czeskiego. Następnie prof. UZ dr hab. Inetta Nowosad przybliżyła słuchaczom zagadnienie równości płci w zawodzie nauczyciela wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego na przykładzie Niemiec. Z kolei prof. UAM dr hab. Andrzej Ćwikliński przedstawił wyniki badań nad stanami depresyjnymi i czynnikami stresogennymi współczesnej młodzieży. Prof. UwB dr hab. Wioleta Danilewicz z Uniwersytetu w Białymstoku zapoznała słuchaczy z wynikami prowadzonych badań nad postawami studentów wobec tzw. kryzysu migracyjnego, które prowadzone były we współpracy z dr. Tomaszem Prymakiem. Prof. APS dr hab. Aleksandra Tłuściak-Deliowska omówiła szczegółowo sposób i metody badania przemocy rówieśniczej wśród nastolatków. Obrady sekcji czwartej zamknęło wystąpienie prof. UKW dr hab. Heleny Ostrowickiej pt. *O trzech kulturowych opowieściach o młodzieży*.

W sesji piątej moderowanej przez prof. UAM dr hab. Ewę Karmolińską-Jagodzicką i prof. UAM dr hab. Sylwię Jaskulską jako pierwszy wystąpił prof. UW r dr hab. Witold Jakubowski, który pokazał, jaki rodzaj informacji dotyczących świata młodych można uzyskać, oglądając współczesne seriale młodzieżowe. Na przykładzie serialu *Sex Education* ukazał, jaki obecnie kształt mają relacje młodzieży z rodzicami, nauczycielami, grupą rówieśniczą. Jako kolejna głos zabrała prof. AWSB dr hab. Małgorzata Orłowska, która zaprezentowała swoje pomysły dotyczące teorii wyjaśniających zachowania młodzieży w obliczu „traumy wielkiej zmiany”. Następnie głos zabrał prof. AWSB dr hab. Marek Walancik, który zaprezentował wyniki badań dotyczące postrzegania i rozumienia przez młodzież pojęcia wielokulturowości. Profesor prezentował przykłady wypowiedzi młodych zamieszkujących obszar Zagłębia Dąbrowskiego na temat obecności obcokrajowców i przedstawicieli mniejszości etnicznych oraz instytucji reprezentujących ich interesy w przestrzeni publicznej. Kolejne wystąpienie było wystąpieniem grupowym przedstawicieli zespołu badawczego, w którego skład wchodził: prof. UAM dr hab. Jacek Pyzalski, prof. UAM dr hab. Barbara Jankowiak, prof. UAM dr hab. Sylwia Jaskulska, prof. UAM dr hab. Iwona Chmura-Rutkowska, prof. UAM dr hab. Katarzyna Waszyńska, którzy zaprezentowali wyniki projektu międzynarodowego dotyczącego przemocy w związkach intymnych nastolatków „Lights4violence”. Prelegenci przedstawili niektóre z działań podejmowanych w ramach projektu, jak np. warsztaty dla uczniów i nauczycieli mające charakter interwencji służącej poprawie relacji międzypłciowych. Kolejną osobą, która wygłosiła referat, była prof. AIK dr hab. Anna Błasiak, która przedstawiła współczesne pułapki i uwikłania, z jakimi musi mierzyć się współczesna młodzież, dorastając w kulturze cyfrowego narcyzmu. Jako ostat-

nia w tej sesji głos zabrała prof. AJP dr hab. Beata Orłowska, która zaprezentowała wyniki badań dotyczące etnobezpieczeństwa młodzieży pochodzącej z mniejszości narodowych i etnicznych. Profesor w swoim wystąpieniu prezentowała także wyniki NIK-u dotyczące nieprawidłowości w rejestrach MEN na temat uczniów pochodzących z mniejszości narodowych i etnicznych, a także zlego systemu finansowania systemu informacji oświatowej.

Szóstą część obrad plenarnych otworzyło wystąpienie prof. UAM dr hab. Ewy Karmolińskiej-Jagodzik na temat relacji i emocji rodzicielsko-młodzieżowych. Prof. UAM dr hab. Daria Hejwosz-Gromkowska przedstawiła referat pt. *Kształtowanie tożsamości brytyjskiej (Britishness) a edukacja obywatelska w Anglii*. Z kolei zespół badawczy w składzie: prof. UAM dr hab. Sylwia Jaskulska, prof. UAM dr hab. Barbara Jankowiak, prof. UAM dr hab. Michał Klichowski, dr Mateusz Marciniak przedstawił wyniki badań nad młodzieżą w czasie edukacji zdalnej. Profesor UAM dr hab. Iwona Chmura-Rutkowska we współpracy z dr Agnieszką Koźłowską omówiły zagadnienie i wyniki badań dotyczące wzmacniania kompetencji przywódczych dziewcząt. Profesor UAM dr hab. Hanna Kubiak wygłosiła referat na temat zaburzeń nastroju u adolescentów w perspektywie rozwojowej.

Po zakończeniu sesji plenarnych rozpoczęły się obrady w sześciu sekcjach tematycznych.

W pierwszej sekcji tematycznej *Tożsamość młodzieży we współczesności*, której moderatorkami były dr Paulina Peret-Drażewska oraz dr Izabela Symonowicz-Jabłońska, referaty wygłosili następujący prelegenci: dr Karolina Kmieciak-Jusięga, ks. dr Michał Borda, dr Izabela Symonowicz-Jabłońska oraz dr Paulina Peret-Drażewska. Przedstawione zagadnienia oraz dyskusje oscyływały wokół zagadnień dotyczących tożsamości współczesnej młodzieży oraz wyznawanych przez nią wartości na gruncie obecnej rzeczywistości społeczno-kulturowej, ze szczególnym uwzględnieniem roli autorytetu oraz kultury dialogu w kształtowaniu tożsamości jako głównego zadania rozwojowego okresu adolescencji.

W drugiej sekcji pt. *Współczesna młodzież w środowisku szkolnym* głos zabrały prelegentki: dr Iwona Murawska, dr Małgorzata Czaplą, dr Marta Kędzia, mgr Monika Kiszka, dr Aneta Judzińska. Wygłoszone referaty dotyczyły: strategii adaptacji współczesnej młodzieży w kontekście sposobów przystosowania do szkoły; ustaleń, jakimi cechami powinni wykazywać się nauczyciele w kontekście oczekiwań uczniów i uczennic; roli muzyki w rozwoju młodzieży, zarówno w obszarze estetyki, procesów poznawczych, jak i rozwoju emocjonalnego; znaczenia samorządu dzieci i młodzieży jako metody wychowawczej pozwalającej kształtować umiejętności oraz postawy prospołeczne; znaczenia szkolnych oddziałów przygotowania wojskowego i ich potencjalnych konsekwencji dla zdrowia psychicznego młodzieży.

W trzeciej sekcji pt. *Postawy obywatelskie współczesnej młodzieży* zaprezentowane zostało pięć tematów. Głos zabrali: dr Wojciech Siegień, mgr Hanna Achremowicz, dr Agnieszka Skowrońska-Pućka, mgr Kamil Wnuk oraz dr Anna Mańkowska. Referaty wygłoszone w sekcji poruszały tematykę międzynarodową, m.in. dotyczyły tematu młodzieży partycypującej w konsultacjach społecznych oraz cyfrowym świecie, w kulturze postnarcyzmu, przedstawiały sytuację życiową młodzieży z placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Czwarta sekcja tematyczna pt. *Współczesna młodzież w środowisku rodzinnym* obejmowała sześć tematów. Głos zabrali: dr Ewa Rojewska, dr Patrycja Wesołowska i dr Łukasz Ratajczak, dr Justyna Jakubowska-Baranek, dr Sonia Dzierżyńska-Breś, dr Kamila Słupska oraz dr Bożena Kanclerz. Wygłoszone referaty oscyływały wokół zagadnień rodziny w wielu wymiarach jej funkcjonowania: dorastania w niej dzieci i młodzieży, dobrostanu psychicznego oraz jej funkcjonowania w rzeczywistości permanentnej zmiany.

W piątej sekcji zatytułowanej *Współczesna młodzież (akademicka) w procesie tranżycji do dorosłości*, której moderatorem była dr Celina Czech-Włodarczyk, referaty wygłosiły następujące prelegentki: dr Lucyna Mysza-Strychalska, dr Anna Wawrzonek, dr Magdalena Barańska, dr Joanna Kozielska oraz dr Celina Czech-Włodarczyk wraz z dr Magdaleną Cuprjak. Wygłoszone referaty dotyczyły zagadnień związanych z poczuciem sprawstwa w ramach partycypacji społecznej młodzieży, potrzeb współczesnej młodzieży w zakresie doradztwa zawodowego, ewolucji sylwetki studenta na przestrzeni dziejów oraz współcześnie, sukcesów zawodowych młodzieży w kontekście ich wyborów edukacyjno-zawodowych oraz dominujących wartości przyswiecających działaniom polskich organizacji młodzieżowych w konfrontacji z wartościami europejskimi.

W szóstej sekcji dotyczącej młodzieży w obliczu współczesnych zagrożeń, z akcentem na zagrożenia zdrowotne, głos zabrało sześć prelegentek: dr Mirosława Ściupider-Młodkowska, dr Agnieszka Skowrońska-Pućka, dr Małgorzata Cichecka-Wilk, mgr Marlena Kaźmierska, dr Ewa Kasperek-Golimowska, mgr Iwona Kukowka. W wystąpieniach przedstawiono zarzys własnych koncepcji badawczych i otwartych pytań o to, jakie zagrożenia dostrzegamy w konkretnych przestrzeniach życia młodzieży, od kontekstu kulturowego, po instytucjonalny, zdrowotny i neurobiologiczny.

Podsumowując, konferencję charakteryzowały twórcze rozstrzygnięcia teoretyczne i badawcze, które oscylowały wokół zagadnień dotyczących wielowątkowej analizy młodzieży jako przedmiotu i podmiotu badań. Mieliśmy przyjemność wysłuchania wystąpień na temat młodzieży partycypującej w wielowymiarowym i permanentnie zmieniającym się społeczeństwie. Poznaliśmy także opinie młodzieży na temat współczesnych zagrożeń, zapoznaliśmy się z wnikliwą analizą społecznego zaangażowania dwóch pokoleń: Y i Z oraz pochyliśmy się nad problematyką młodzieży w sieci w ujęciu socjopedagogicznym. Wnikliwe debaty intelektualne z pewnością będą kontynuowane w trakcie kolejnej edycji konferencji zapowiedzianej na zakończenie przez organizatorów.